

MUSZLIM NEVELÉS- ÉS MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET

A KÖZÉPKORBAN

(Speciálkollégium)

A kurzus célja

A kurzus a művelődéstörténet keretei között a 7-13. századi iszlám nevelésügyének történetét mutatja be. Indiától Andalúziáig ívelően vizsgálatra kerül a muszlim intézményes és nem intézményesült nevelés, az iszlám ember- és gyermekképe, a tudományok eredményei és a rendszerezésükre irányuló törekvések, valamint a keresztény-zsidó-muszlim kultúrkör közötti kapcsolatok, a muszlim tudósok és intézmények Európára gyakorolt hatása. A kurzus alapját képezi a témára vonatkozó magyar és idegen nyelvű főbb – elsődleges és másodlagos – neveléstörténeti források és szemelvények forráskritikai feldolgozása.

A kurzus tematikája

1. A neveléstörténet helye a tudományok rendszerében. Neveléstörténeti források és kutatási lehetőségek. Az iszlám neveléstörténetének forrásai és az eddigi (magyar és nemzetközi) kutatások vázlatos áttekintése.
2. Az iszlám vallás kialakulása, rövid története.
3. A Korán és a hadíszok. A vallás alappillérei, a muszlimok kötelezettségei. Világkép az iszlámban.
4. Az iszlám ember- és gyermekképe. Kisgyermeknevelés a muszlimoknál.
5. Alapfokú oktatási intézmények a középkori muszlim országokban.
6. A madraszák kialakulása, típusai, a bennük folyó oktatás jellemzése.
7. Tanárok az iszlámban. Elvárások velük szemben, tanártípusok, fizetségük.
8. A oktatás egyéb helyszínei: a muszlim könyvtárak, csillagvizsgálók, zeneiskolák és kórházak.
9. A muszlim tudományosság eredményei (pl.: matematika, orvoslás, csillagászat, zene, mezőgazdaság, nyelvészet, jog stb.); tudományrendszerezési törekvések (Ibn Szína, al-Ghazzáli, Ibn Hazm, Ibn Khaldún).
10. Nevelési irodalom a középkori iszlámban. Muszlim pedagógiai gondolkodók: Miskavajh, Ibn Szína, Al-Ghazzáli, Al-Zarnúdzsí, Ibn Tufajl, Ibn Khaldún.
11. Kapcsolatok a keresztény-zsidó-muszlim kultúrkör között. Az európai oktatási intézmények muszlim gyökerei.
12. Kitekintés: muszlim országok oktatásügyének újabkori története és mai helyzete.

Követelmények

A kurzus *gyakorlati jeggyel* zárul. Ennek feltétele:

Bibliográfiai apparátussal alátámasztott **referátum** készítése valamely – a tematikában jelzett – témáról, és aktív tanórai munka; bekapcsolódás a forráselemzésbe.

Bibliográfia

- Armstrong, Karen: Mohamed. Az iszlám nyugati szemmel. Európa, Bp., 1998.
- Az Ezeregyéjszaka meséi I-VII. Atlantisz, Bp., 2000. Fordította: Prileszky Csilla.
- Brentjes, Burchard: Izmael fiai. Kossuth, Bp., 1986.
- Brett, Michael – Forman, Werner: A mórok – Az iszlám kultúra Nyugaton. Gondolat, Bp., 1985.
- Burchardt, Titus: Kristályparadicsom. Stella Maris, Bp., 1994.
- Dévényi Kinga – Iványi Tamás: Az arab írás története. Kőrösi Csoma Társaság Keleti Nyelvek Kollégiuma, Bp., 1987.
- Goldziher Ignác: Az iszlám kultúrája I-II. Gondolat, Bp., 1981.
- Goldziher Ignác: Az iszlám. Magvető, Bp., 1980.
- Ibn Khaldún: Bevezetés a történelembe. Osiris-Századvég, Bp., 1994. Ford.: Simon Róbert
- Kéri Katalin: Nevelésügy a középkori iszlámban. Iskolakultúra könyvek 16., Pécs, 2002.
- Kéri Katalin: Holdarcú, karcsú ciprusok – Nők a középkori iszlámban. Terebess K., Bp., 2003.
- Mazahéri, Aly: A muszlimok mindennapi élete a középkorban a 10.-től a 13. századig. Európa, Bp., 1989.
- Robinson, Francis: Az iszlám világ atlasza. Helikon-Magyar Könyvklub, Bp., 1996.
- Rogers, Michael: A hódító iszlám. Helikon, Bp., 1987.
- Simon Róbert: Korán – A Korán világa. Helikon, Bp., 1994.
- Tüske László (szerk.): Muszlim művelődéstörténeti előadások. Iskolakultúra könyvek 10., Pécs, 2001.

valamint további könyvek és cikkek, megbeszélés szerint, magyar és idegen nyelven.

Továbbá lásd az alábbi honlapot: <http://nostromo.pt.e.hu/~carry>

Pécs, 2005. február 10.

Ambrusné dr. Kéri Katalin
mb. tanszékvezető, egyetemi docens
PTE-BTK Nev.tud. Intézet, B/127-es szoba
kerikata@ajk.pt.e.hu
Fogadó óra: **kedd 11-12** között és
előzetes megbeszélés szerint egyéb időpontokban is!